

Position Paper: concrete maatregelen nodig voor circulair ondernemerschap

Het Rijk wil tegen 2050 een circulaire economie realiseren. Banken¹ en ondernemers² ondersteunen deze doelstelling, die vraagt om circulair ondernemerschap. Maar de bedrijfsmatige en financiële risico's voor ondernemers en financiers op dit vlak zijn momenteel nog te groot om de gewenste transitie waar te kunnen maken. Alleen met een gezonde, stabiele businesscase en succesvolle voorbeelden kunnen banken circulaire ondernemers financieren, en kunnen circulaire bedrijven echt groeien. Om circulair ondernemerschap tot wasdom te laten komen zijn dan ook concrete maatregelen nodig.

Een gelijk(er) speelveld ten opzichte van de huidige niet-circulaire economie is nodig om de circulaire economie mogelijk te maken. Het is essentieel dat we op de korte termijn circulaire producten betaalbaarder maken ten opzichte van niet-circulair en dat we belemmerende wet- en regelgeving voor ondernemers wegnemen. Met meer perspectief op een gezonde businesscase ontstaan ruimere mogelijkheden om circulaire bedrijven te financieren. Op de iets langere termijn dragen het beprijzen van grondstoffen, het instellen van normen en het verschuiven van belasting op arbeid naar die op grondstoffen hieraan bij. Hiermee ontstaan voor ondernemers én hun financiers het vertrouwen en de mogelijkheid om te durven investeren in circulair ondernemerschap.

Maatregelen en acties voor een gelijk(er) speelveld voor circulaire ondernemers

Er zijn diverse concrete maatregelen en acties die volgens banken zullen bijdragen aan het tot wasdom laten komen van de gewenste circulaire economie. Banken gaan hierover graag in gesprek om een bijdrage te leveren aan de totstandkoming van deze maatregelen en acties:

1. Creëer een gelijk(er) speelveld voor circulaire ondernemers door prijsprikkels en normeren.
2. Verken het maken van afspraken op Europees en nationaal niveau over het verleggen van belasting op arbeid naar materiaal.
3. Stimuleer de circulaire markt, bijvoorbeeld door een voorbeeldrol te vervullen bij aanbestedingen.
4. Zet in op tijdelijke financiële overbruggingsoplossingen middels publiek-private samenwerkingen.

De huidige situatie zorgt voor grote druk op circulaire ondernemers door hoge kosten en risico's

Hoewel de Nederlandse overheid, de banken en de ondernemers de overgang naar een circulaire economie ondersteunen, blijft de opschaling van circulaire bedrijven achter. Waarom? Ter illustratie: een circulaire ondernemer klopt aan bij de bank met een financieringsvraag. De bank neemt haar aanvraag en businessplan onder de loep en ziet vooral hoge kosten en veel risico's die onvoldoende gedekt worden door omzet of marge. Zo liggen de inkoopkosten hoog omdat de duurzame materialen die de ondernemer gebruikt momenteel nog duur zijn. De kosten voor retourlogistiek, opslag en het opknappen van producten voor hergebruik zijn eveneens fors als gevolg van veel handwerk. En ten slotte is het onzeker of consumenten bereid zijn meer te betalen voor circulaire producten. Dit wordt nog versterkt doordat de schade aan mens, maatschappij en milieu bij niet-circulaire producten nauwelijks in de prijs is verwerkt, waardoor deze producten relatief goedkoper blijven. Kortom, ondanks dat circulaire producten een betere keuze zijn op de lange termijn is het product (in de perceptie) te duur, wat de concurrentiepositie zwak maakt. Dat vertaalt zich in te veel risico's voor de businesscase wat de financierbaarheid van een aanvraag negatief beïnvloedt.

De rol van de bank

Banken geloven dat de overgang naar een circulaire economie bijdraagt aan het tegengaan van klimaatverandering en het verlies van biodiversiteit, en tevens leveringszekerheid en grondstof autonomie bevordert. In de praktijk is de technologie van een circulaire ondernemer vaak nog onbewezen en is het business model nog niet rendabel. Hierdoor kunnen banken vaak niet deelnemen aan circulaire investeringsvraagstukken, omdat het risico te hoog is. Banken hebben een gematigd risicoprofiel, wat betekent dat ze ervoor moeten zorgen dat het geld dat bij hen in beheer is, vaak afkomstig uit spaargeld van klanten, veilig wordt geïnvesteerd. Op basis van businessmodellen en risico-inventarisaties beoordelen banken of een financiering verantwoord is. Immers, het principe van een lening is dat deze moet worden terugbetaald. Een bank wil vrij zeker zijn dat dit gaat lukken. Zoals hierboven geschetst is dat extra lastig bij circulaire voorstellen. Naast dat de banken graag de ondernemer op weg helpen om de financiering minder risicovol te maken, is helaas vaker de realiteit dat banken - ondanks goede intenties - bij een gebrek aan voldoende kasstroom en zekerheden moeten doorverwijzen naar andere financiers, met name de venture capital markt, die mogelijk wel kunnen helpen.

¹ Link: [Overheid en banken werken samen aan versnelling circulaire economie \(nvb.nl\)](#)

² Link: [circulaire economie_def.pdf \(vno-ncw.nl\)](#)

Banken volop aan de slag met routekaart en nieuw risico-instrument

Banken zijn de afgelopen jaren volop aan de slag gegaan om het financieren van circulariteit te stimuleren en zich als sector daarop voor te bereiden. We zetten ze op een rijtje:

- Samen met andere financiële en publieke partijen vormen banken de Kopgroep Circulair Financieren³ (de Kopgroep), onderdeel van het Platform voor Duurzame Financiering van De Nederlandsche Bank. Deze groep heeft in 2022 een routekaart⁴ ontwikkeld om het financieren van circulaire bedrijven in 2030 de norm te maken.
- Naast het ontwikkelen van deze routekaart en het Statement Circulaire Economie getiteld 'Overheid en banken werken samen aan de versnelling van de circulaire economie'⁵ in 2024, gaan we als volgende stap de benoemde doelen en ambities concreet maken en vertalen naar een werkprogramma voor 2025-2030.
- Gezamenlijk met de Kopgroep heeft de sector de Circular Risk Scorecard⁶ geïntroduceerd. Het is een belangrijke eerste stap voor banken om de financierbaarheid van circulaire bedrijven beter in te schatten ten opzichte van de risico's die zij lopen bij het financieren van traditionele bedrijven;
- Banken werken aan nieuwe financieringsconcepten, zoals het financieren van circulaire ketens;
- Banken starten binnenkort met de doorontwikkeling van de Circular Finance Guidelines⁷ voor eenduidige circulaire (data)maatstaven. Dit stelt de banken in staat om circulariteit te meten, te monitoren en prestaties te evalueren, ook op Europees niveau.

Concrete maatregelen om circulair ondernemerschap tot wasdom te laten komen

Als bankensector zetten we dus volop stappen. Het op gang brengen van een circulaire economie vraagt echter actie van veel meer partijen. Zo moet ook de overheid ondersteunende maatregelen treffen, zodat versnelling en schaalvergroting binnen bereik komen. We doen daarom de volgende voorstellen:

1. Creëer een gelijk speelveld voor circulaire ondernemers door prijsprikkels en normering. Op de middellange termijn kan een gelijk speelveld door prijsprikkels en normering de vraag naar circulaire producten een belangrijke boost geven. Door een stijgende vraag ontstaat bij circulaire ondernemers én hun financiers het vertrouwen en de mogelijkheid om te investeren in innovatie en nieuwe spelers in de keten.

2. Verken het maken van afspraken op Europees en nationaal niveau over het verleggen van belasting op arbeid naar materiaal. Dit leidt tot zwaardere belasting van het gebruik van natuurlijke hulpbronnen en het stimuleert arbeidsintensieve circulaire businessmodellen, zoals reparatie. Het verlaagt vaste kosten voor deze modellen, waardoor ze minder risicovol worden voor bancaire financiering.

3. Vervul een voorbeeldrol bij aanbestedingen. De overheid is de grootste aanbesteder in Nederland. Wanneer circulariteit een randvoorwaarde is in het aanbestedingsbeleid kan de overheid een voorbeeldrol vervullen. Naast prijs moeten ook materiaalkeuze en circulariteit van het ontwerp bepalend zijn. Dit stimuleert markttransformatie en geeft ondernemers vertrouwen om financiering rond te krijgen.

4. Zet in op tijdelijke financiële overbruggingsoplossingen middels publiek-private samenwerkingen. Het marktfalen⁸ in circulaire financiering maakt het noodzakelijk dat tijdelijke financiële overbruggingsoplossingen in de vorm van risicodragend kapitaal voor circulaire ondernemers worden verkend en opgericht. Banken moeten erop kunnen vertrouwen dat een businessmodel genoeg cash flow genereert om rente en aflossing van een lening te betalen. Als dat niet haalbaar is, wordt er geen lening verstrekt. Extra risicodragend kapitaal vermindert de behoefte aan leningen, maakt de terugbetaling daardoor haalbaarder en verlaagt hiermee het risico voor banken.

Het verhaal is duidelijk: banken, ondernemers en de overheid moeten gericht samenwerken om de obstakels op de weg naar een volledig circulaire toekomst te overwinnen. Om dat te bereiken zijn een aantal concrete maatregelen nodig en ook mogelijk. De NVB en haar leden dragen graag bij aan de totstandkoming van deze maatregelen en gaan hier graag verder over in gesprek.

³ Link: [Werkgroep Circulaire economie | De Nederlandsche Bank \(dnb.nl\)](https://www.dnb.nl/nieuws/2022/04/20220404-circulaire-economie)

⁴ Link: [20220404-pdf-finance-roadmap-nl.pdf](https://www.dnb.nl/nieuws/2022/04/20220404-circulaire-economie)

⁵ Link: [Overheid en banken werken samen aan versnelling circulaire economie \(nvb.nl\)](https://www.nvb.nl/nieuws/2024/01/overheid-en-banken-werken-samen-aan-versnelling-circulaire-economie)

⁶ Link: [Circulair financieren met de Circular Risk Scorecard \(dnb.nl\)](https://www.dnb.nl/nieuws/2023/09/circulair-financieren-met-de-circular-risk-scorecard)

⁷ Link: [Circular Economy Finance Guidelines \(europa.eu\)](https://www.europa.eu/europa/content/circular-economy-finance-guidelines)

⁸ Link: [Circulair financieren hoofdrapportage](https://www.nvb.nl/nieuws/2023/09/circulair-financieren-hoofdrapportage)